МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики і математичних методів в економіці

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 051 «Економіка»

за освітньою програмою «Бізнес економіка та аналітика»

на тему: «Статистичний аналіз глобального нафтового ринку»

Виконавець:

студент ФЕУП факультету

Снігірьова Тамара Василівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Милашко Ольга Генріхівна

Одеса 2025

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Світовий нафтовий ринок є надзвичайно чутливим до геополітичних, економічних і екологічних змін. Особливої актуальності тема набуває в умовах повномасштабної війни в Україні, коли ціни на нафту коливаються під впливом глобальних подій, рішень ОПЕК, енергетичного переходу в країнах ЄС та нестабільності на ринку. Аналіз причин таких коливань, а також оцінка ситуації в Україні є важливою передумовою для формування ефективної енергетичної політики та стратегії енергетичної безпеки.

Мета дослідження. Проаналізувати вплив глобальних подій на формування цін на нафту, дослідити особливості функціонування нафтового ринку України та розробити пропозиції щодо його стабілізації й перспективного розвитку.

***Завдання дослідження*:**

- описати теоретичні аспекти формування нафтового ринку;
- дослідити вплив глобальних подій на цінову динаміку;
- проаналізувати нафтовий ринок України в умовах війни;
- запропонувати підходи до оцінки впливу подій на ціни;
- обґрунтувати стратегічні напрями розвитку ринку нафти в Україні.

Об'єкт дослідження. Світовий і національний нафтовий ринок як складова енергетичної системи.

Предмет дослідження. Залежність цін на нафту від глобальних політичних та економічних подій, поточний стан і перспективи розвитку нафтової галузі в Україні.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи економіко-статистичного аналізу, порівняльного аналізу, кореляційного аналізу, регресійного аналізу, прогнозування на основі сезонності, а також метод експертної оцінки.

Інформаційна база дослідження. Офіційна статистика Держстату України, дані Міністерства енергетики, звіти ОПЕК, аналітичні матеріали МЕА, біржові котирування, наукові статті, міжнародні звіти та публікації.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (40 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок. Основний зміст викладено на 59 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези на тему «Сучасний стан ринку нафти в Україні» та підготовлено статтю на тему «Вплив глобальних подій в світі на формування ціни нафти».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи функціонування глобального нафтового ринку» розглянуто сутність, функції та значення нафтового ринку, теоретичні основи формування цін, основні чинники впливу на ціноутворення та ключові концепції, зокрема теорія попиту і пропозиції, що є визначальними для аповедінки нафтового ринку.

У другому розділі «Статистичний аналіз нафтового ринку» проаналізовано динаміку світових цін на нафту в останні роки, порівняно мінімальну і максимальну ціни за рік, розраховано середньоквадратичне відхилення ціни за рік, розглянуто і проаналізовано динаміку світового видобутку нафти, розглянуто структуру видобутку і споживання нафти по країнам, розглянуто зміну запасів нафти, а також проведено регресійно-кореляційний аналіз ціни нафти із такими показниками, як: середня ціна на нафту, видобуток, запаси, а також рівень ВВП. Проведено прогноз на наступний рік за допомогою виявлення сезонних коливань.

У третьому розділі «Поточний стан і перспектива розвитку нафтового ринку» запропоновано комплексну оцінку національного нафтового ринку, оцінено вплив основних глобальних подій (пандемія COVID-19, війна в Україні, рішення ОПЕК+), проведено бальну оцінку значимості подій, здійснено кластерний та кореляційний аналіз між подіями і змінами цін на нафту, а також розкрито вплив енергетичного переходу на світову нафтову галузь. Виявлено основні проблеми видобутку й переробки нафти, розглянуто вплив повномасштабної війни на галузь, охарактеризовано імпортозалежність України, проаналізовано енергоспоживання та зроблено висновки щодо перспектив стабілізації та стратегічних напрямів розвитку ринку нафти в Україні.

ВИСНОВКИ

У ході виконання дипломної роботи на тему "Статистичний аналіз глобального нафтового ринку" було досліджено комплекс теоретичних і практичних аспектів функціонування нафтової галузі, зокрема її глобальну динаміку, чинники впливу на ціни, структуру ринку, а також особливості розвитку в Україні. Отримані результати дозволили зробити аналіз і перспективи нафтового ринку в світі та Україні, що підтверджують актуальність обраної теми та її значущість для сучасної економіки.

У першому розділі було розкрито теоретичні засади нафтового ринку, визначено його основні елементи та структуру. Проаналізовано історичний розвиток галузі, її значення в глобальному енергетичному балансі, а також визначено місце нафти серед інших енергоресурсів. Зокрема, встановлено, що нафта продовжує залишатися ключовим елементом енергетичної системи світу, незважаючи на активний розвиток альтернативних джерел енергії. Особливу увагу було приділено ціновим механізмам і ролі ОПЕК як глобального регулятора. Вивчено класифікацію нафтових компаній, особливості вертикально інтегрованих структур та сучасних методів управління, що застосовуються у галузі.

У другому розділі досліджено динаміку світових цін на нафту в період 2015–2025 років. Було встановлено, що ціни на нафту є високоволатильними й залежать від низки чинників: геополітичних подій, економічної ситуації, рішень картелів, рівня запасів тощо. Здійснено аналіз темпів приросту та зростання цін, а також оцінено середнє відхилення для визначення коливань. Було проведено регресійно-кореляційний аналіз, який дозволив виявити залежність між середніми цінами, видобутком, запасами нафти та ВВП. Окрему увагу було приділено оцінці світового видобутку та запасів нафти, що дало змогу визначити лідерів нафтовидобутку, їхню

частку у загальному обсязі та тенденції до зниження або зростання. Здійснено прогнозування майбутніх цін на нафту, що дало змогу виявити сезонні коливання, проаналізувати зміни та побудувати очікувану траєкторію на найближчий період. Було враховано можливу дію лагових ефектів та пояснено затримки ринкової реакції на ключові події.

У третьому розділі досліджено сучасні виклики, з якими стикається нафтовий ринок, зокрема вплив глобальних криз, пандемії COVID-19, повномасштабної війни в Україні, санкцій, енергетичного переходу та зростання ролі альтернативної енергетики. Розглянуто економічні теорії, що пояснюють формування цін та поведінку ринку в умовах невизначеності. Проаналізовано, як нафтові компанії адаптуються до нових реалій через стратегії інтеграції, диверсифікації, інновацій і регіональної переорієнтації. Висвітлено сучасний стан нафтового ринку в Україні, який знаходиться в кризі через збройну агресію, руйнування НПЗ, падіння видобутку, інфраструктурні втрати та нестабільність податкової системи. У роботі було також проведено якісну оцінку впливу ключових подій на ринок на основі експертної шкали значимості, що дозволило побудувати розподіл ризиків у часі та дослідити зміну чутливості ринку.

Разом із тим окреслено перспективи відновлення ринку: покращення інвестиційного клімату, стабілізація політичної ситуації, реформування управління та податкової системи, розвиток внутрішньої переробки. Відзначено, що важливим чинником є також активна участь держави у створенні умов для довгострокових інвестицій, у тому числі через надання пільг, доступ до кредитування та забезпечення прозорості регулювання.

Узагальнюючи, можна зазначити, що нафтовий ринок залишається надзвичайно чутливим до глобальних змін і викликів. Його розвиток визначається поєднанням економічних, технологічних, геополітичних та екологічних факторів. Надалі успішність функціонування нафтової галузі залежатиме від здатності гравців ринку адаптуватися до нових умов, розвивати інновації, забезпечувати стале управління ресурсами, а також впроваджувати антикризові моделі розвитку, гнучкі управлінські структури й інструменти ризик-менеджменту.

Для України критично важливим є створення стабільного середовища для інвесторів, відновлення видобутку на підконтрольних територіях, стимулювання внутрішньої переробки, а також інтеграція у європейський енергетичний простір. Усе це потребує комплексного підходу, політичної волі та підтримки з боку міжнародних партнерів. Особливу роль має відігравати розвиток прозорих і ефективних інституцій, які дозволять формувати політику на основі аналітичних оцінок та довгострокового планування. Лише за таких умов можливе повноцінне відновлення нафтової галузі, що є запорукою енергетичної безпеки держави, конкурентоспроможності її економіки та стійкого зростання в довгостроковій перспективі.

АНОТАЦІЯ

Снігірьова Т.В. «Статистичний аналіз глобального нафтового ринку**».**
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«051 «Економіка»
за освітньою програмою « Бізнес-економіка та аналітика »
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.
Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є нафтовий ринок як глобальне соціально-економічне явище.

У кваліфікаційній роботі досліджено світовий ринок нафти, виявлено вплив глобальних криз на його функціонування, визначено чинники формування цін та роль стратегічного управління. Проаналізовано динаміку цін, видобутку і запасів, вплив подій та трендів енергетичного переходу. Проведено кореляційний аналіз, оцінено взаємозв'язки між ключовими показниками. Окрему увагу приділено стану нафтового ринку в Україні.

Наведено прогнозування цін, визначено основні виклики та можливості для відновлення галузі. Запропоновано напрями розвитку ринку нафти в Україні.

Ключові слова: нафта, світовий ринок, статистика, енергетика, ціни, Україна.

ANNOTATION

Snihirova T.V. " Statistical analysis of the global oil market ".
Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in special
051 «Economics»
for the educational program " Business Economics and Analytics"
Odesa National University of Economics. - Odesa, 2025.

The bachelor's thesis consists of three chapters. The object of the research is the oil market as a global socio-economic phenomenon.

The thesis explores the global oil market, identifies the impact of global crises on its functioning, determines pricing factors and the role of strategic management. The dynamics of oil prices, production and reserves are analyzed, as well as the influence of global events and energy transition trends. Correlation analysis was carried out to evaluate the relationships between key indicators. Particular attention is paid to the state of the oil market in Ukraine.

Forecasting of prices is provided, as well as identification of key challenges and opportunities for the recovery of the industry. Development directions for Ukraine's oil market are proposed.

Keywords: oil, global market, statistics, energy, prices, Ukraine.